

Voorjaarsontwikkeling

Op de kalender is de winter bijna voorbij en voor ons begint de lente en het nieuwe leven in de natuur. De bijen zijn allang aan hun nieuwe seizoen begonnen. Zodra de kortste dag voorbij is, ontwaakt het bijenvolk uit zijn winterrust. Groei en ontwikkeling staan voorop. Wachten we als imker die ontwikkeling alleen maar af?

Invloeden op de voorjaarsontwikkeling

Het lengen van de dagen is voor de bijen het belangrijkste signaal om weer een broednest op te zetten. De grootte van het broednest is erg afhankelijk van de buitentemperatuur en daarnaast ook van de dracht en de kwaliteit van koningin en volk. Ook is van belang hoe de nazomer geweest is. Een goede stuifmeel-dracht in het najaar geeft een stevige basis voor een goede start in het voorjaar. Een goede verzorging in de nazomer door de imker is eveneens van belang.

Het weer

In ons wisselvallige klimaat is het steeds weer afwachten hoe de voorjaarsontwikkeling zal verlopen. Meestal met horten en stoten. Mooi vliegweer wordt afgewisseld met nat, koud weer. Een groeiend broednest wordt afgewisseld met een stagnerend broednest. En als we dan half april bij de volken de voorjaarscontrole gaan doen, staan we vaak verrast over wat de bijen ondanks het weer gepresteerd hebben: De onderbak al in gebruik genomen en open honing in de kantramen. Daarnaast kunnen we miezerige volkjes vinden met amper vier raampjes broed.

De kwaliteit van de koningin

Koninginnestof is een van de factoren die de broedaanzet stimuleren. Meer koninginnestof, betekent meer broed. In kleine volkjes zijn per bij meer cellen met broed gevuld dan in grote volken. Het beschikbare aantal voedsterbijen bepaalt de grens van de grootte van het broednest, maar zonder de stimulerende aanwezigheid van koninginnestof wordt deze grens nooit gehaald. Een matige dracht en veel koninginnestof laten een volk groeien. Op de hoeveelheid koninginnestof die een koningin afgeeft heeft de imker geen invloed. Wel heeft hij invloed op de kwaliteit van de moeder. De imker kan kiezen of hij zal werken met redcelmoeren, zwermcelmoeren of moeren uit een teeltprogramma. Als de imker zorgt voor de beste kwaliteit moeren stimuleert hij daarmee de voorjaarsontwikkeling.

De dracht

Een zacht voorjaar betekent dat de plantenwereld zich geleidelijk ontwikkelt. Daardoor is er voortdurend een matige dracht en strekt de volksontwikkeling zich uit over een lange periode, van januari tot mei. Bij een matige dracht halen de bijen voldoende nectar om het broednest voortdurend uit te breiden. Als dan de fruitbloeï begint kunnen de volken gemakkelijk op volle sterkte zijn. Uit mijn aantekeningen blijkt dat het begin van de fruitbloeï een maand kan variëren. In 1990 reisde ik op 17 april naar het fruit in de Betuwe en in 1985 was dat op 15 mei. Gemiddeld over de laatste twaalf jaar begint de fruitbloeï op 1 mei en dat is ook het moment waarop de voorjaarsshoning binnen moet komen. De honingkamers kunnen nu gevuld worden met fruithoning. Een koud voorjaar betekent dat de voorjaarsdracht later begint en zich in kortere tijd voltrekt. De bijen benutten de hoofddracht dan om op sterkte te komen en de imker mist zijn honing. Terwille van de honing is verenigen dan geboden.

Een ongestoorde ontwikkeling

Een ongestoorde voorjaarsontwikkeling is mogelijk bij voortdurend zacht weer, een steeds aanwezige matige dracht en een imker die zijn volken met rust laat. Het wisselvallige weer is de grootste hindernis voor een ongestoorde ontwikkeling. We moeten daarin noodgedwongen berusten. We hoeven niet te berusten in de gaten die daardoor in het broednest ontstaan. In mijn regio begint de grote voorjaarsdracht rond 1 mei. De eitjes waaruit de bijen komen die deze dracht binnen halen zijn zes weken daarvoor gelegd. De ontwikkeling van ei tot bij duurt drie weken, en dan is de bij nog drie weken huisbij. Als we vanaf 1 mei zes weken terugrekenen, komen we uit bij 15 maart. De eitjes die rond 15 maart gelegd worden zijn van groot belang voor het binnenhalen van de voorjaarsdracht. Is er rond die tijd veel slecht weer, dan zal er begin mei niet veel honing gehaald worden, want het ontbreekt aan voldoende vliegbijen om deze klus te klaren.

Broedaanzet

Moeten we dan rond 15 maart drijfvoeren om het broednest op gang te houden? Bij een matige dracht houden de bijen het broednest in stand. Wat gebeurt er dan precies? De vliegbijen halen nectar en dansen. Het enthousiasme waarmee ze dansen zet andere bijen

aan tot uitvliegen. Bij een matige dracht wordt er een beetje gedanst en zijn er niet veel volgelingen. Er blijven veel bijen beschikbaar voor het broednest. De binnengehaalde nectar wordt afgegeven aan de huisbijen en blijft binnen de groep huisbijen circuleren. Er is niet zoveel noodzaak om deze in de cellen op te slaan omdat het aanbod gering is. Deze nectar wordt gebruikt als voedsel voor de bij zelf en voor de larven. De voortdurende aanwezigheid van nectar in de honingmagen van de huisbijen geeft ze de prikkel om de koningin tot het leggen van eitjes te stimuleren. Zodra het weer slecht wordt raken de honingmagen leeg en valt die prikkel weg. Er ontstaat een broedstilstand. De honingvoorraad wordt aangesproken om de larven te voeren. De vliegbijs zullen water moeten halen om de honing te verdunnen. Het gaat er dus om te voorkomen dat de honingmagen van de huisbijen leegraken. Dat kan met drijfvoeren en ook met het loskrabben van de aanwezige suikervoorraad.

Drijfvoeren

Drijfvoeren is steeds een riskante bezigheid. De bijen worden gedwongen een weg te gaan die ze in de vrije natuur niet zouden nemen. Toch wil ik dat broednest rond half maart graag in stand houden. Dus ga ik, uiterst zorgvuldig, toch drijfvoeren. De volken zijn nog klein en hebben maar weinig nodig. Het gaat erom dat er dunne suikeroplossing bij de huisbijen blijft circuleren. Ze hoeven geen voorraden te vormen. Drijfvoeren doe ik hoogstens twee weken. Een pond suiker en niet meer, niet per dag maar in die twee weken. Blijft het daarna slecht weer, dan toch stoppen met voeren.

Want als er in de natuur geen nectar te halen is, is er ook geen stuifmeel beschikbaar. Stuifmeel is onmisbaar voor de ontwikkeling van het volk. Drijfvoeren bij slecht weer leidt op den duur tot ondervoeding van het bijenvolk. Eind mei een volk met nosema is ook niet de bedoeling.

Drijfvoeren doe ik door op de voerspleet in de dekplank een omgekeerd potje suikerwater te zetten. Een paar gaatjes in het dekseltje biedt genoeg gelegenheid om het op te nemen. Daarnaast een potje met water. Als het suikerwater op is nemen ze ook van het water. Ik heb het idee dat ze dan bij koud weer minder naar buiten gaan om water te gaan halen voor het zich ontwikkelende broed.

Loskrabben van het wintervoer is ook een goede stimulans maar heeft als nadeel dat je het volk moet storen omdat je het voer vlak bij het broednest los moet maken.

Het volgen van de ontwikkeling

Als imker wil je natuurlijk weten wat je goede volken zijn om daarvan verder te kunnen kweken. Je kent de prestaties van een volk in het vorige seizoen en je hebt hooggespannen verwachtingen van bepaalde volken. Om die waar te maken moeten ze zich goed ontwikkelen. Als je af en toe eens onder de dekplank kijkt en de grootte van het broednest controleert kun je zien hoe ze zich ontwikkelen. De drukte bij het vlieggaat doet je al het beste verwachten. Voor de controle kunnen we maar het best genoeg nemen met het waarnemen van het drukke verkeer aan het vlieggaat. In de volken werken geeft stagnatie. Terwille van cursussen heb ik een paar keer geprobeerd de ontwikkeling van het broednest van week tot week te volgen om te laten zien hoe snel zo'n ontwikkeling in het voorjaar kan verlopen. Heel leerzaam voor de cursisten, maar op een andere manier dan ik wenste. Telkens stopte de ontwikkeling na de tweede controle. Het kan natuurlijk toeval zijn en een andere oorzaak hebben, maar ik wijt de stagnatie aan het verstoren van het broednest. De drukte aan het vlieggaat moet ons voldoende aanwijzingen geven. Half april is een mooi moment om de volken op grootte te controleren. Het wordt dan tijd om te beslissen over wel of niet verenigen. Als eind mei de voorjaars honing binnen is, kunnen we een uitspraak doen over de kwaliteit van het volk. Uiteindelijk beslist de hoeveelheid vergaarde honing hoe goed de volksontwikkeling geweest is. Veel honing betekent ook dat de bijen zelf het goed gehad hebben en ook dat stemt de imker tevreden.

Bijeenkomst Carnicavereniging Oost-Nederland

De Carnicavereniging Oost-Nederland organiseert voor haar leden en belangstellenden op 13 april a.s. een voorjaarsbijeenkomst in het AOC Twente, Hertmerseweg 42 te Zenderen. Vooruitlopend op de plannen van de vereniging is de heer Karl Nahtz, verzorger van het proefstation 'Rosengarten', uitgenodigd een lezing met dia's te geven over zijn werkzaamheden. De heer R. Kakes doet mededelingen over Carnica bevruchtungsstations in Nederland.

13.00 uur: zaal open

13.30 uur: aanvang. Entreebewijs f1,- geldt tevens als lot, in de pauze worden onder andere drie raszuivere Carnikakoninginnen verloot, waarvan één Duits eiland-bevrucht.

16.45 uur: gelegenheid voor discussie

17.15 uur: rondvraag en sluiting.

Int.: R. Waaijer, 053-4612416.